

tibus vita destinandam, arbitrioque ipsius, quantum ad dispensationem, cum Prepositae nimis confusu, permittendam vellet ad vitas tempus constitueret; curaretque in conventionis instrumento stipulationem istam diligenter apponi; futurum nempe, ut (si in aliis domum, ipsam transferri contigerit) ipsi quasi socia pensio adjungatur: Quæ quidem omnia concessa sibi, a patre obtinuit. Nonne aliquid in eo delicti commisit; atque pater ipsius potuit ne ista sine peccato prestat?

RESPONS.

Certissimum est Cunegundam non posuisse, absque peccato effragitare pensionem ex ratione, sibi constituti a patre, quæ in enuntiato calu preferitur. Patet namque sic ab ea actum suffit ex affectu prorsus proprietario, quo funditus eventur votum pauperatis, Religiosa professioni omnino necessariis & essentiali: nec ipsam juvat, quod adumbribus cuiusdam erga Prepositam obsequii velamentum, culpam obtendere entitat: si id sibi propofuerit, ut ipsam pensionem ad arbitrium suum trahat, atque in privatum ultimam impenderet: quippe, nec penes Prepositam sit, talem ei facultatem imperfici; siquidem omnino repugnat ipsi voto pauperatis, cui se totam devovet veri nominis Religiosa, cum professionem

emitit. Quod quidem luculententer probari potest ex illis Innocentii III. notandiis verbis: (*a*) Nec estimat Abbas, quod super habenda proprietate, (*a*) Inac. possit cum aliquo Monacho dispensare: quia abdicatio proprietas, hanc & custodia castitatis, futurum nemp, ut (si in aliis domum, ipsam transfigurari contigerit) ipsi quasi socia pensio adjungatur: Quæ quidem omnia concessa sibi, a patre obtinuit.

(*a*) Inac.
Cap. ad monas.
S. de verbi.
L. 3. c. 31.

Neque ipsi Cunegunda pati licetum etiam suis pensionem filie suis ex animo constitutre: quodquidem Religiosa cum sit nihil sibi proprii possidere possit; juxta istud principium: *Quid acquirit Monachus, acquirit Monasterio:* quod Glossa (*b*) statut, ac confirmat auctoritate sancti Augustini, quem Gratianus in suo Decreto refert (*c*). Adeoque ut, in eo casu, procul ab ipso referider omnis culpa: sic eum suffit disponitum oportuerit, ut pensionem 200. librariorum Monasterio, eo fine constitueret, ut inde urgentibus ac vere dictis necessitatis causa subvenietur: si Monasterium alhunc succurrere ipsi non posse occurreret. Sic etiam a Cunegunda, ut ab omni culpa vacaret, nihil aliud intendi opus erat, nisi utrum Monasterio ponso cederet; ut si causa aliquando accidere, ab eo sibi erogarentur subvicia necessaria; præsertim cum in statu corpore infirmitatis sibi constitui exiret (*d*).

(*b*) Glossa
ex tractatu
quoniam dicitur
nisi de verbo
Rerum
v. 14. & in
Clement. 2. v.
In
dilectus de se
putatrix. 1. p.
tit. 7.
(*c*) S. Aug.
in cas. Nov. 21. §. 2.
12. q. 1.

(*d*) Sambo
tom. 2.
casu 178.

PERJURUM.

JUS JURANDUM falsum, aut præstiti Sacramenti infraactio, redduntur Latino idiomate, per vocabulum, *Perjurium*, quod deducitur a verbo pejorare, seu perjurare, hoc est, jurando affirmare verum; quod falsum esse noscitur; vel jusjurandum violare.

Perjurium natura sua crimen mortale est, quo quis sit omni dedecore infamis, simulque dignus insigni animadversione; atque Iudeis illud Deus districtus omnino prohibuerat: *Non quererabis in nomine meo*, (*e*) nec pollues nomen Dei tu. *Ego Dominus*.

Potest admitti, non solum affirmando quid falsi, sed etiam, verum aliquid negando; nec legitimam excusationem aliquam habet ex irruente metu, nec ex consuetudine usitata, neque ex aliquo inde emergente commodo, neque tandem ex quavis alia causa; nisi fuerit actus ex aliqua parte imperfectus, quemadmodum ex ignorantia invincibili posset aliquando contingere.

Sicut distinguntur tria genera juramenti, qua dicuntur *assertorium*, *promissorium*, & *committitorium*; id est illud, quod affirmando vel negando; aut quod promittendo; seu, quod minitando profertur: Ita etiam, istis tribus modis, perjurii conscientia potest quis sese constituere.

Vel de re praesenti, vel de futura, quam quis promittit aut minitur; perjurium esse potest. Quando de re praesenti agitur, temper peccatum est; propterea quod adversus veritatem jusjurandum eo temporis momento adhibetur. Si de futura questio sit, cuius implenda animus non fuerit eo ipso instanti quo sermo habetur, perjurii crimen admittitur: si vero promissum juramento confirmatum animus perficiendi comitetur; in perjurium incurrit eo tantum instanti, quo voluntas immutatur, ac detrectat exsolvere quod promissum est; modo possit, nec offendit Deo, nec prætermisso opere sanctiori, atque condigno excellenter præmio compleri.

Dicimus: modo nec offendit Deo compleri possit. Enimvero si verbi gratia, quis se de juramento obstrinxisset, futurum, ut five letale five veniale peccatum committeret; nedum jurejurando teneretur, quin immo, nec ipsi licet, rem sacramento obfirmata perfolvere.

Addimus; nec prætermisso opere sanctiori. Quamvis enim istud opus suapte natura gratuitum profutus ac voluntarium sit; est tamen uniuscujusque, moventi divino Spiritui bonumque opus intus inspirante, nec resistere nec impedimentum afferte. Atque in isto casu sicut in ceteris quibuscumque, in quibus jusjurandum incidit aut ex irruente metu, aut ex illata vi aliqua: ut conscientiae turior via consulatur, adeundus legitimus Superior, ab eoque imperanda est exhibiti sacramenti condonatio; aut ab ipso cui data est, fidem remitti oportet. Constitutionibus Canonicis decernitur, ut Beneficiarius perjurus Beneficio suo

PER JURUM.

(*a*) Alex. III. suo privatorem (*a*); ab iisque declaratum, testimonii in judicio tuncquam ferendi profutus inhabilis (*b*). Et vero, ubi quis pejerarvit, ei credi postea, etiam plures rei.

(*b*) Can. Cons.
perjurium, quam ad mendacium perducit consuetit. Sic loquitur Orator Romanus, Christianas, licet ipse Paganus, solitus aliquando sententias effundere (*c*). Est etiam Alex. III. in cap. Ex parte, ut talis ad dicendum testimonium sit numquam admittendus (*d*). Tulit olim Carolus Magnus sequens decretum aduersus perjurium, 20. de rebib. L. 2.

Et Greg. IX. ros. Proper perjurium quod commisit (*e*), dextera manus amputetur. In Edicto S. in c. T. Ludovici anni 1254 habetur, quod perjurus condemnatus, beneficium appellationis amittit. Statutum antiqua consuetudine Britanniae minoris, perjurum iactura re-

(*c*) Cicero
Orat. pro Rege
scit. p. 4.
(*d*) Bonaire
In cap. 11. tit. 9.
Meduza, p. 2.
tit. 17.
Bartol. in Leg.
sigillis, manu
cod. de trans.
Iason. in S.
Item si quis po
tuisse. Inflit.
de act.
(*e*) Capitulo
23.

(*f*) Art. 393.
(*g*) Ibidem.
potius quia. &
(*h*) Leg. Ju
risjurandum. 2.
cod. de rebus
eredits, & ju
rejurandum. 1. 4

CASUS PRIMUS.

MENALIPPUS scisstanti Juvenali, num ru
ma adambulatum nuperime petierit, men
tiendo responder, nullatenus illic se se contulisse: & jurejurando mendacium etiam obfirmat,
testem Deum invocans in sermonis argumen
tum. Numquid in eo letale peccatum admittit,
præsertim cum restrictione quadam mentali
verbique ambiguis in jurando utatur, ac falsum
istud juramentum ex materia sit omnino levif
orma, neque posse derimenti quidquam Juve
nali importare?

RESPONS.

Menalippus in specie proposita videatur nulla
ratione posse a mortali peccato vindicare. Eaque
ratio est, quod perjurium omne in divinis
scripturis (*i*) luculentem omnino nullaque distinctione
adhibita, tamquam mortale peccatum ha
beatur; quemadmodum probatur a S. Thoma (*K*),
cum dicit non judgmentum esse de perjurio per
inde ac de aliis; que licet natura sua mortalia,
venialis tamen in certis quibusdam casibus pos
sunt evadere: *Videmus autem, inquit S. Thomas,*
quod ea que ex se sane peccata venialis, vel etiam bona ex (*lub.*) genere, *si in contumum Dei fiant,*
sunt peccata mortalia. Unde multo magis quidquid est,
quod de sua ratione pertinet ad contumum Dei,
est peccatum mortale. Perjurium autem de sua ratio
ne importat contumum Dei: *ex hoc enim ha
bit rationem culpi . . . quia ad irreverentiam Dei* per
petrat. Unde manifestum est, quod perjurium cu
si ratione est peccatum mortale.

(*i*) S. Ang.
Ep. 150. alia
2. de verbis
Apostoli. Inflit.

(*j*) S. Augustinus (*l*) abique ultra distinctione le
vioris aut gravioris materie generatis affimat,
quod, perjurium peccatum est, & grande pecca
tum nemo dubitat. Cuius assertio ratio patet,
ac se ultra prodit: namque ut superiori dixi
mus cum S. Thoma, quamquam res iuramento
falso confirmata levioris in se ipso momenti esse
videatur; irreverentiam ipsi Deo maximam sem
per inferit, cuius testimonium implorare, quasi
mendacii partes tueri, aut ex voluntate propria
exsiliatur, aut ex indulgentiori quadam obser
quentia non tenuit ei se accommodare.

Verum ut omnino patet, omne perjurium
quodcumque sit, adjunctione tempe habere grav
issimi criminis reatum; legenda est quæ de Gabao
nitis referunt in libro Iohue historiæ (*m*). Ita
gens recensebatur inter Palestinas rationes, quas
abique ultra confirmatione de medio penitus tolli, Deus Israelites præcepérat. Actus de pa
ce, ipsi convenerunt Iohue & Principes Israel.
Quibus Iohue ceterique indexerunt, pacis cum is

(*l*) Item.
c. 9. art. 2.

in corp.

(*m*) Ep. 47. alias.
154. n. 1.

in corp.

(*n*) Propos
tio. 24. dam
natio.

(*i*) Josua
cap. 9. 18.
seqq.

Memoris, re
positionem enuntiare non erubuerint (*o*). Voca
re Deum in testem mendacii levit, non est tanta irre
verentia, propter quam velut aut post damnare
hominem. Verum cum inter 65. erroneas perinde
re, atque piarum aurum offensivas propositiones
a Papa Innocentio XI. 2. Martii 1679. con
demnata, memorata, proprie recentetur; ea
dem quoque cum aliis censura notata est, atque
proscripta; & ejusmodi doctrina, ipso predicta
Pape decreto interdicta fuit sub pena excom
municacionis, ipso falso incurrenda, summoque
Pontifici, excepto mortis articulo, reservata.

Consequenter igitur ad predicta dicendum est,
nullum jusjurandum de quo in quaestione agi
tur, non potuisse a Menalippo abique mortal
pecca-

peccato adhiberi. Quoniam vero eadem quæstio-
na dubium quoddam innuitur, unde nova diffi-
culta videtur aliquatenus exfugere, qua in eo
potissimum confititur, utrum nempe possit Me-
nalius a peccato mortali vindicari in specie
proposita, cum praestiti in jurando non nisi
verbis ambiguis restrictioneque mentali usus fure-
rit; praefatis rationibus, nova argumenta subde-
re necesse est, ut sublato omnis cetergistrationis
aufigo, demonstretur perjurium in lenu ambiguo & cum restrictione mentali emissum; per-
inde ac quæcumque alia veritas, mortalis pec-
cati naturam ac conditionem retinere.

Primo itaque advertimus non tantum dannata-
ta fuisse ab Innocente XI. perniciola, quam
modo recentius propositionem, sed simil cum
ea fuisse proscriptas duas alias, in quibus remi-
fioris morum disciplina fautores, doctrinam de
amphiboliis ac de mentalibus restrictionibus
aperte gradebant. Ita propositiones sunt vigi-
fima lecta, ac vigefima leptima. Ita concipiatur vi-
gefima sexta: Si quis vel solus, vel coram aliis,
sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreatio-
ni causa, sive quocumque alio fine, sicut se non
faciat, quod re vera fecit, intelligendo intra
se aliquid atque quod non fecit; vel etiam alia
se, ea in ea facit; vel quodvis aliud addi-
tum verum, re vera non mentitur, nec est perjuria.
Ea sunt verba, quibus vigefima leptima exprimitur.
Causa iusta utendis bin amphiboliis est, quo-
ties id necessarium aut utile est ad salutem corporis
honorum, res familiares tuendas, vel ad quilibet
virtus adam; ita ut veritatis occultatio censeatur
runc expedient & studio. Quia quidem dñs pro-
positiones mendacio ac perjurio plurimum faven-
tes & manifeste patrocinantes, cum aliis no-
tata sunt, auct sub iisdem penitis interdicta.
Quod is prorsus sufficiat, qui genuinam Evan-
gelii Ecclesiæ doctrinam lectari amant. Ve-
rum iusta præterea addere, istos mendaciorum
perjuriorum patrocinatores, Priscillianistarum
partes sequi, ac veri nominis alleculi, postmodum conce-
dit. Numquid sic agere potuit, quin se se reum
perjurii proderet?

RESPONS.

Priusquam questioni instituta fati sat, tam-
quam principium omnino constans admittendum
est, quod juxta sanctum Augustinum (i) iuramen-
tum non est vinculum iniquitatis; ita nec
impedimentum melioris boni. Eodem modo lo-
quens Cardinalis Cajetanus, ex isto principio
concludit (K): Et hinc sit, ut quando melius est
parcere, aut absinere a committi mali iusti execu-
tione, non tenetur quis ad iuramenti execu-
tione, ut perjurio quisque reperatur.

Amphiboliæ mentalesque restrictiones, ea sunt
adivnitate dignatae, ac constitutæ perniciofarium
regularium rationes, de quibus S. Ecclesiæ Do-
ctor loquitur, qualique luculentioribus omnino ar-
gumentis refellit, cum ait: Quapropter ille men-
titur, qui aliud habet in animo, & (c) aliud ver-
bit, vel quibuslibet significacionibus enunciatur. Unde
cap. 5.

(e) Idem. I. de mendacio. cap. 5.

(d) Idem. Ep. 225, alias. 224. Unde perjurii sunt, qui servatis verbis, expeditationem
nem, eorum quibus iuratum, est deceptum. Quæ
consequuntur eo principio, nimirum quod, quicun-
que ait, quis juret; Deus tamen, qui
conscientia testis est, ita accipit, sicut, cui iuratur,
intelligi. Quædammodum ait S. Isidorus, apud
S. Thomam relatus (e).

(e) S. Isidor. 1. 2. de summo bono. c. 3. apud tur, si celebrerim Lovaniensis facultas, ab Ar-
S. Th. 2. 2. q. 2. articulo 7. ad 4.

Neque vero est, unde post haec mirum videa-
bono. c. 3. apud tur, si celebrerim Lovaniensis facultas, ab Ar-
S. Th. 2. 2. q. 2. articulo 7. ad 4.

Tandem laudatus Cardinalis in probationem

fuit sententia tertium suggestum rationis argumen-
tum, quod scilicet: Pœna in hac vita, non sunt

appa-

ta, ab Episcopo Gandavensi 1657. decimam no-
nam iis contemptam verbis, censure notaverit.
Qui vel ex commendatione, vel ex oblate dono, ad
Magistratum, seu publicum quoddam munus prove-
bitur, poterit adhibita restrictione mentali dicere
sacramentum iis in casibus, ex Sandionibus Regis,
praefati confutet, nullo modo spectata illius men-
te, a quo sacramentum exigitur; propterea quod
nullus tenetur ad revelandum crimen occultatum.

At quoniam qui verborum ambiguorum, mentaliumque restrictionum partes tantum, quibusdam
scripturarum locis perperam acceptis, opinio-
nem suam plurimum sibi falso blandi-
tiantur; quale est exempli causa, istud Marci
(f), ubi Iesus Chitus ait: De die autem illo vel
hora, nemo scit neque Angelus in celo, neque Filius
in terra, & postea pars; vel ne turbet pacem domini, vel
quia amplius non opus est medicina tali pone, & bre-
viter, quia iudicat melius esse, ut parcat, non tene-
tur ad implendum comminationem iuratum. In cam-
dem istam decisionem totus conspicuus illustrissimus
Godeau Episcopus quandam Vincensia (a); ut cer-
nere licet ex ipsius opere, quod de Disciplina mo-
rali Christiana eidem. Quibus omnibus iuravat an-
nectede, ex animo prorsus impotenti, inconsidera-
to, nec legitima accedente necessitate, Polli-
tum iuravisse, atque inde censeri sapientiorem,
quod iuramentum non impleverit, iuxta istud S.
Augustini (b), Magna sapientia est revocare boni-
nam, quod male locutus est.

PERIURIOUM.

CASUS IV.

Pierius credit Nævio summam 3000. libra-
sum per syngrapham coram Notariis confessam.
Mævi sem suam male gerentis possidentes ac ho-
na in manum Regis tradi, ac subiecti voce pres-
cis credores obtinent. Pierius fugitans litum &
qua litibus attexuntur, forensis ulus formularum
jura sibi in dictis bonis ac possessionibus sconsistunt.
Sempronio ejusdem Mævi negoti, accedente qua-
dam summa inter eos converta, cedit. Sempronius
vero pluribus de causis confessionem sibi a Pierio
factam non accepta, nisi ea lege, quod cre-
didi vendit Pierius auctor sit permanens; quod
istam venditionem tacitam sit preflusus; ac jus,
licet ab alienatum, perfecturus sit, aut potius,
quod ipse Sempronius, nomine Pierii, qui nihil ea
de profundum pollicetur, in iudicio sit acturus,
ac quacumque juris formulas adhibitus. Post
aliquantulum temporis elapsum, instruta jam
lite, cum secunda sententia instaret Sempronius
admetit Pierius necesse esse, ut apud Ju-
dicem se sitas; iurejurando affirmaturn, sibi
ex legitimo titulo deberi summam 3000. librar.
prædictam: ista siquidem formula nisi fuerit in-
ducta, necessarioque præmittenda sit, ut argenti
tradito possit adjudicari. At Pierius responderet,
cum proper venditionem aut cessionem ipsi fa-
ctam, istius summæ proprietarius esse desiceret, sibi
ja illum illicitum existimat, ut ipsam fibetiam
ratas detractiones, Philonides tam assiduo en-
tinue instituit ut Joachimus pertinaciam suam
denuo frangi posset prior domum ingredi acquire-
verit. Potest enim dicere idcirco peccavisse, quod
juramento non fecerit?

CASUS III.

PHILONIDES, Comes S. Beati, cum Joachimo
viro simplicis ac nudæ nobilitatis, nec ulla deco-
rata alio titulo, priorem in suam dominum volui-
set adiutum cedere, ita iuravit numquam futurum,
ut ipsum præcederet. At vero post sapientem itera-
tas detractiones, Philonides tam assiduo en-
tinue instituit ut Joachimus pertinaciam suam
denuo frangi posset prior domum ingredi acquire-
verit. Potest enim dicere idcirco peccavisse, quod
juramento non fecerit?

RESPONS.

(c) Art. 60. Ut difficultas proposita tutius solvatur, dicen-
dum cum Sacra Theologica Parisiensi Facultate (c)
quod prorsus Errant, qui afferunt eum, qui iurat si-
ne animo iurandi, aut sine intentione ei obligandi, non
peccare, nec juris iurandi religione adstringi. Enim
vero sic concordat istud principium non tantum
cum Evangelio, sententia Patrum, ac precipue
cum doctrina S. Augustini, sed etiam cum
ipso lumine a natura sans cuique mente: infla-
to, ut nullatenus in dubio possit revocari sub
eo pretextu, quod nec in sensu obvio ac stri-
cto, nec prorsus sonant, accipienda sunt ejus-
modi iuramenta. Equidem Cajetanus & quidam
ali Theologæ moralis interpres (d), ea ratione
intelligenda esse feruntur, quasi verbis essent me-
re officiosa, & ad modum obsequi coicevata, in-
clusum atque auctoritate transcripsi Sempronio veritatem si-
mul atque auctoritatem præsticit: Sacramentum ergo
quod ea de re dictum est, affirmando, sibi
predictam summam a Mævio deberi nullatenus fallere contendi potest. Quippe ex cessione facta
Sempronio non impeditur, quo minus eo debito
Mævius in ipsum vere & realiter oppignore-
tur. Siquidem cum pecuniam ab ipso mutuam sum-
ferit, non potest a peccato, nec etiam perjurio vindi-
cari, qui in ea qua Joachimus, rerum circum-
stanciam ponitur. Quamquam enim justitia forsitan
condonatur, ad contentaneum else possit illius iuramentum, a
veritate tamen ac iudicio plurimum dissident. At
deoque cum omne iuramentum prædictis tribus con-
ditionibus non concordentibus censetur peccatum,
quemadmodum ab eadem Facultate in 59. Doctrina
articulo secundum ipsissima scripturarum verba
fuit constitutum; ex solo defecitu veritatis, perjur-
ri naturam omnino habet peccatum. Atque hoc
occurrit in eo cau, in quo Joachimus supponitur,
qui propterea iuramentum dixit, cui non ad-
fuit tercia condicione necessaria, quae est iudicium,
quippe nulla legitima necessitate urgente in ea cir-
cumstantia, atque quantum yderit ex contradictione
reputatis ablique causa iuramenti, facilitate ac
confuetudine iuraverit; unde coram Deo pecca-
ti gravioris ipse confitit, & ipsius perjurio re-
linquit minus excusationis.

(d) Cajetan. in Sum. v. Peri-
uriuum. n. 2.
12. & 17. & re officiosa, & ad modum obsequi coicevata,
in secundum se-
cundz q. 80.
art. 7. ad dub.
3. Reginald.
prax. fori po-
nitent. l. 18.
esp. 4. & 5.
note: Theologo prorsus condemnantur, atque a
Theologæ Facultate Parisiensi, in ipsius Doctrina
re faxegissimo primo articulo (e), proscripta sunt:
iurare, qui non potest a peccato, nec etiam perjurio vindi-
cari, qui in ea qua Joachimus, rerum circum-
stanciam ponitur. Quamquam enim justitia forsitan
condonatur, ad contentaneum else possit illius iuramentum, a
veritate tamen ac iudicio plurimum dissident. At
deoque cum omne iuramentum prædictis tribus con-
ditionibus non concordentibus censetur peccatum,
quemadmodum ab eadem Facultate in 59. Doctrina
articulo secundum ipsissima scripturarum verba
fuit constitutum; ex solo defecitu veritatis, perjur-
ri naturam omnino habet peccatum. Atque hoc
occurrit in eo cau, in quo Joachimus supponitur,
qui propterea iuramentum dixit, cui non ad-
fuit tercia condicione necessaria, quae est iudicium,
quippe nulla legitima necessitate urgente in ea cir-
cumstantia, atque quantum yderit ex contradictione
reputatis ablique causa iuramenti, facilitate ac
confuetudine iuraverit; unde coram Deo pecca-
ti gravioris ipse confitit, & ipsius perjurio re-
linquit minus excusationis.

(e) Reus est
1. Part. or-
ticularum Do-
ctrina facie-
rebus art. 5.
resp. art. 61.

(f) Rez. 55. ff.
da regulis ju-
ris antiqui,
omni-

omnino ferret Mævius, quod nedium aliquid subdidi a nepote sibi obveniri, quin immo labente undeaque re familiari, ex accepta ab eo predicta confessione infortunium suum intolerantius atque acerbius aggravari experiretur.

C A S U S V.

BALTHASSAR interrogatus a Judice, quod falso putabat, licet se ipsa verum esset; jurejurando verum affirmat. Numquid res perjurii censendus est, quamquam ipsa rei veritas cum ipsis affirmatione congruere reperitur?

R E S P O N S.

Ex testimonio S. Augustini & S. Thomæ superius laudatis, jam probavimus, ut confitetur perjurii quis constitutur, satis esse quod falso provero, aut verum pro falso contra propriam memorem & conscientiam affirmet. Quamquam enim vero res se ipsa materialiter vera sit, iuxta scholasticum loquendi usum; relative tamen ad pravam voluntatem affirmantis est falsa formaliter; atque ita docetur a S. Thoma his verbis:

(a) S. Thom. Actus moralis, inquit (a), procedunt a voluntate, cuius obiectum est bonum apprehensionem. Et id falso sum apprehendatur ut verum, erit quidem (relaxent. dist. 39. in 3. tam ad voluntatem) materialiter falso, formaliter vero, autem verum. Si autem id quod est falso, accipiatur ut falso, erit falso (b) materialiter & formaliter. Si tamen id quod est verum, apprehendatur ut falso et verum materialiter, & falso formaliter. Et ideo in quolibet siforum casuum salvatur aliquo modo ratio perjurii secundum aliquem falso statim modum. Sed in uniuscunque potius est id quod est formaliter, quam id quod est materialiter: non ita est perjurio illi qui falso jurat, quod putat esse falso: dicit enim Augustinus: Inter nos quemadmodum verbum procedat ex animo; quia ream lingua non facit, nisi rea mens. Ex ictu S. Doctoris ratione evidenter patet, a Ballassare in specie proposta: admisum esse crimen perjurii, cum ipsum Deum in rem quam existimat, falso, testem invocaverit, ipsoque in eo perjurium atrocius fuerit quod aut ipsius mendaci taurofieri voluerit, aut affirmare rei veritatis incolumi suppulerit.

C A S U S VI.

Dominicus Iudex litigij cuiusdam, quod Claudiū inter & Albanum commotum est, potest ne, requirente Albano, sacramentum exigere a Claudiū, quem certissime novit sepe ipsius jam perjuravit, quemque pro certo moraliter habet, futurum ut ista etiam vice perjurium dicat?

R E S P O N S.

Potest Iudex a Claudio sacramentum in causa proposto exigere. Namque quatenus Iudex est, personam publicam gerit, ac tenetur ad normam legum tum item instruire, tum judicare; adeoque censeri non potest contrahere causam perjurii, quod admittitur ab eo a quo exigitur sacramentum: quippe, si vere ac proprie termo infirmatur, non tam ipse, quam Albanus sacramentum fit habendus auctor. Et hoc censet S. Thomas (b), qui dicit: Si autem aliquis exigat sacramentum, tamquam persona publica, secundum quod exigit ordo, ad petitionem alterius; non videtur esse in culpa, ad ipsius sacramentum exigat: sive scias cum falsum jurare, sive verum; quia non videtur ipsa exigere, sed ille ad cuius intentionem exigit (c).

C A S U S VII.

FABIANUS, summam centum librarum debet Sempronio; qui eum iussit in jus vocari, ut ad numerandum 200 librarum summam, quam ab eo sibi supponit debet, damnaretur. Iudex exigit a Fabiano iurandum. Qui quidem omnino negat postulatam pecuniam summam a se debet Sempronio; quo se praetito, Iudex pronuntiat, secundum Fabianum eremodicum dari. An Fabianus in eo pejerayit?

R E S P O N S.

Certum est, Fabianum perjurii conscientiam futurum fuisse, si Sempronio, nihil quidquam a se debet affirmit; cum 100. libras illi certissime debeat. Verum, ubi simpliciter negat, postulatam 200. librarum summam a se debet, nihil nisi quod verum est jurare convincitur; quippe verum si ab eo predictam summam non debet, quamquam ei summam minorem, de qua non interrogatur, debeat. Ipsius Judicis erat interrogatio strictioribus ac definitis magis instare: at isti, etiam ex iussu Iudicis, ultra interrogatum, respondere non incumbat. Attamen licet a solvendo, quantum ad forum exterius factus fuerit immunitus ex conscientia obligatorum ad debitas centum libras Fabiano perverbenda: quia decisio autores habet Baldum celeberrimi Bartholi dictum, Joannem Imola ejudem Baldi auditorem, qui scribebat in Decretales an. 1430. Philippum Decimum, & Bailum a quo precedentes citantur, cum Andrea Alciato.

C A S U S VIII.

ELIAS cum se jurando adstrinxisset, futurum ut rem quamdam petenti amico praestaret, non potest nisi cum difficultate gravissima, fidem exsolvere. Numquid promisum non stando incidit in perjurio?

R E S P O N S.

Cum aliquis jurat, inquit S. Thomas (d), vel promittit se facturum voluntatem alterius: intelligenda est debita conditio, si sciens id quod ei mandatur licet sit in honestum & portabile fove moderatum. Unde sequitur, cum res de qua in quaestione agitur, non possit nisi, cum difficultate gravissima perfici, Eliam cui perfectum non sicut istud incommodum, non perjurare inde, quod datum fidem non exsolvet; siquidem istam defensum sit, subaudite nimurum, quam, S. Tomas observat conditione.

C A S U S IX.

MESANDER negotiator, cum gerendis commerciis causa, sibi nummorum opus esset, vendidit Baldio agrum quendam, 200. libras centus annui referre foliū; in quo constituta est eos, quam ipsius uxor Lucia, ei sub ipsa Matrimonio attulit; quam ab alienationem ipsa grata habuit atque acceptam. Basilius vero timens, ne si forte caderet Menander, Lucia contenderet agrum sibi restituendum esse, ac praefitum venditioni consensum revocari recedisse obtemperet, quendam modum confusus provinciā in qua commoratur permittit: ut ab isto sibi incommode praecaveat eam jurejurando obligat; ac testem Deum adpellando in sincera fidei argumentum, fore ut consensum revocate numquam animo proponat. Post tres mentes mortuus Menander. Patronus quidam legam & contusedit peritus omni asservatione affirmat Lucia, ipsam iuramento suo nullatenus adstringit, propterea quod in iudicio non comprobantur ejusmodi abalienationes, quocumque uxoris consentanei muniri obfirmare videantur. An potest, remoto omnis perjurii periculo, iustus Patroni sententia adhaerere, ac coemptum agrum, de Menandromarito suo, sibi a Basilio restituti exigere?

R E S P O N S.

Est hoc omnino constans atque peccata omnibus regulis, jure jurando obligari quemque, cum quiesceat nec contra iustitiam nec præter conscientiam dictum est. Porro, quo se Lucia devinxit, iuramentum nec iustitiae, nec conscientiae adverteretur; quippe unicuique licet sit, ab alienando rei eius legitiūm dominum possidet, conscientiam suam præberet. Ergo non potest ab ipso perjurio exigere, sibi a Basilio restituti agrum, quem alienari sua sponte ac voluntate approbat, quemque que nunquam a se repetendum, iuramento etiam accedente pollicita est: adeoque, licet possessionem fun-

P E R J U R I U M .

fundi, locus ei detur in foro exteriori; recuperare, in foro interiori, proflus interdicitur.

Ita statuitur ab Innocentio III. in una quadam ex ipsius Decretalibus ad Episcopum Bellovacum scripta, cui de non absimili difficultate his verbis respondeatur: Respondemus, quod est mulierum conscientia in talibus non videtur obligatoria, secundum legitimas sanctiones, ne tali tamen praeteresse, viam contingat perjurii aperiri, mulieres ipsa servare debent hujusmodi juramenta, sine vi & do lo sponte profita. cum in alterius præjudicium non redundent: nec observata vergant in dispensandum fa-

(a) Ina III. in luti aeterno. (a) Quibus in verbis observare ju- c. Cam. con- vat, quando a laudato Papa dicitur, ab ipsi tingat. 29. de t. 2. de mulieribus servari debere hujusmodi juramenta, in- t. 2. ad 24.

Eadem ratione judicandum est de eo, qui juravit se, aut Religiosum aut Clericalem vitam non ingressurum, ut observatur a S. Thoma (b); ne- mo enim ad juramentum servandum obligatur, cit. art. 7. ad 2.

(b) S. Thom. 3. ad 2.

C A S U S X.

ANDRONICUS, ex precipiti lingue lap- fum dicitur juramentum. An in eo aliud per- juri & mortaliter peccati admittit?

R E S P O N S.

Exstimator adhibendam est, in respondendo, distinctionem aliquam. Andronicus namque aut advertit, cum loquitur, sibi falso excidere juramentum, aut ex proprio, nimis profusamente loquacitate, nullatenus attendit. Si advertat se falso, jalare, mortaliter perjurat; quippe perjurium ipsius necessario importet irreverentiam in Deum, cuius nomen sanctum invocatur. At si nullatenus juramentum attendat, nec ex contrario habitu iurare iñfluuerit, poteli ipsius peccatum, ex defectu maturæ, pleneque deliberatio- nis, veniale tantum evadere. Ea ratione, proposita difficultas a S. Thoma dissolvitur (c): Ille autem, inquit, si ex lapsu lingue falso jurare, si quidem adverterit, se falso, et falso esse, quod fecit nec a q. 1. art. 5. Dei contemptu. Si autem hoc non adverterit, non vi- quazinsec. 1. detur habere intentionem jurandi. Et ideo a crimine perjurii excusat.

C A S U S XI.

CYRILLUS juravit futurum, ut nullam, per aliquantulum temporis lapsis erogationem conserret, aut religiosam vitam, iuxta definitum animo propositum aliquibus ab illinc diebus, non ingredieretur. Nunquid conscientia tenetur, dicto juramento stare; & sine perjurio, si alia ratione sese gerat?

R E S P O N S.

Absque dubio est, Cyrrillum suo juramento nullatenus obligari: & nedum ad illud exequendum teneatur; quinimo laudans omnino, si non implet. Ratio est, quia ad conservandum iuramentum, quo res mala promovetur, aut bona impeditur, nullus astrinxitur. Ut enim vim obligandi habeat omnne iuramentum, illud muniri necesse est iis tribus conditionibus, quae a Jeremias Propheta indicantur (d); Jurabis: ... in veritate, & in iu- dicio, & in iustitia. Porro duas posteriores conditiones in causa proposito non occurunt. Ergo talii juramento non obligatur Cyrrilus. Atque illud est, quod a S. Thoma in sequentibus verbis, lucu- lenter exponitur (e): Si vero, si quidem posibile sit, (quod juratur) sed non debet: vel quia est per- se malum, vel quia est boni impedimentum, runc iuramentum deinceps iustitia: & iuramentum non est ser- vandum, in ea causa, quo est peccatum vel boni impedi- mentum. Secundum enim Augustinum (f), utrumque est, quod quicunque iurat aliquid se falcaturum, obli- gatio.

(e) S. Thom. 2. 2. q. 89. art. 7. (f) S. Thom. 2. 2. q. 89. art. 7. ad 3.

Eadem est Doctrina Sancti Thome (p), qui (p) S. Thom. est: In iuramento quod quis coactus facit, duplex est: 2. q. 89. art. 7. ad 3. obligatio. Una quidem, qua obligatur homini, cui 7. ad 3. aliquid promisit: & talis obligatio tollitur per coactionem: quia ille, qui vim iniuit, hoc mereatur, ut ei premissem non servetur. Alia autem est obligatio,

gatur ad id faciendum, ad hoc, quod veritas impla- tur, si tamen illi duo comites adint, scilicet judici- cium & iuritia.

Atque ea potissimum de causa, Concilium Tol- tanum (g) præcipit dicens: neceſſe est, ut male ju- ranus dignam penitentiam agat, eo quod nomen Do- Tolerant. in mini, contra præceptum illius, sumptu in vanum (illicitum tempore aliud aut affirmando aut polli- can. Necesse, cendo, & in utriusque testimonium, divinum no- men accersendo); quia in Exodo scriptum est: „Nec „enim infonit habebit Dominus eum, qui as- lo sponte profita. cum in alterius præjudicium non redundent: nec observata vergant in dispensandum fa-

(g) Concil. Tolent. in cam. Necesse, 2. 2. ad 2.

Eadem ratione judicandum est de eo, qui juravit se, aut Religiosum aut Clericalem vitam non ingressurum, ut observatur a S. Thoma (b); ne- mo enim ad juramentum servandum obligatur, cit. art. 7. ad 2.

(b) S. Thom. 3. ad 2.

C A S U S XII.

GREGORII volens intentam sibi literam des- tractare, aut quam ipsi Baldinus intulerat, ini- quam vexationem excutere, aut mortem etiam, quam idem sepe lapsus interminabatur depellere; spopondit futurum, ut ei triginta auros deret; ipsu[m] Deum, de fide data confessatus est. An conscientia obligatur ad exvolendum pro- missum, aut ad agendum, ut juris jurandi sibi gratia fiat ab Ecclesia?

R E S P O N S.

Quæ generatim obtinet in materia, de juramen- tis regula, ea est: teneri quemque ad ea servanda, quando quod promissum fuit, illiciti nihil hab- annexum, & abgue dispensio latuit illius, qui juravit, compleri potest, quamquam non nisi ex metu gravi iurandum intercesserit; modo tamen praedicto metu deliberandi locus voluntati non fuerit omnino ademptus. Quod quidem di- fertissimum porfus definitum reperitur ab Alexandro III. (o) qui consultus ab Archiepiscopo Se- (o) Alex. III. nonensi, num coram Deo teneretur ad ser- vandum iurandum, qui gravissimo metu sub Religioni jurejurando.

(d) Jerem. 4. 1. art. 5. de iuramento. Porro duas posteriores conditiones in causa proposito non occurunt. Ergo talii juramento non obligatur Cyrrilus. Atque illud est, quod a S. Thoma in sequentibus verbis, lucu- lenter exponitur (e): Si vero, si quidem posibile sit, (quod juratur) sed non debet: vel quia est per-

(e) S. Thom. 2. 2. q. 89. art. 7. (f) S. Thom. 2. 2. q. 89. art. 7. ad 3.

Eadem est Doctrina Sancti Thome (p), qui (p) S. Thom. est: In iuramento quod quis coactus facit, duplex est: 2. q. 89. art. 7. ad 3. obligatio. Una quidem, qua obligatur homini, cui 7. ad 3. aliquid promisit: & talis obligatio tollitur per coactionem: quia ille, qui vim iniuit, hoc mereatur, ut ei premissem non servetur. Alia autem est obligatio,

(p) S. Thom. 2. 2. q. 89. art. 7. ad 3.

Pontus Tom. II.

qua quis Deo obligatur , ut impleas , quod per nomen eius promisi : & talis obligatio non iollit in foro conscientia : quia maius debet dannum temporale sustinere , quam juramentum violare .

(c) Alex. III. in cap. Dilectores de Jure fact. Atque eadem de causa Alexander III. (a) declarat eos , qui interveniente jaramento ad solvendas usuras leto obligaverunt , ex conscientia teneri ad eas solvendas , licet non possint abique peccato exigi , & illi , quibus perfoluntur , ad eas restituendas astringantur . Debentes , inquit Papa laudatus , ad solvendas usuras , in quibus se obligaverunt , eogi non debent . Si vero de ipsorum solutione jurae sint , cogendi sunt . Dominus redire juramentum , & cum usura soluta fuerint . Creditores ad eas restituentur . Et Ecclesiastica fruoritate si necesse fuerit , compellendi . Eodem quoque principio innoxius Coletinus III. statuit , in una quadam ex suis Decretalibus (b) , qui jaramento accidente aliquid promisit , ut vitam eternalam res suas praeflaret incolumes , legitimis Superioris dispensatione opus esse , ut ei jaramento condonetur . Cujus Decreti occasione , Glossa ait : Nota quod juramentum metu exortum est obligatorium , ex quo aliquis tali abdicatione .

(c) Coletinus III. in cap. Verum . 13. cod. Clem. III. in cap. Ad annos . 3. de his , qui videntur facias , sa fuit 1. b. 2. tit. 40. Atque demum hinc est quod Clemens III. (c) , interrogatus utrum quidam Parochus , qui coactus fuerat ab aliquibus Laicis , Beneficium suum abdicare , illud repetere posset ; sit praedicto Parochio , iam locum non relinquiri , ut Beneficium dimissum repeatat , & fidem datam violet , si jaramento interveniente , promiserit futurum , ut Beneficio restituiri nunquam potuerit . In quam decisionem non obseruat adhuc Glossa (d) : Ergo si jaramentum interveniente .... quod ultius non repeteret , non potest jam repetrere , jaramento .... obstante , quod potest fieri , finis interitus salutis eterna .

Ex his omnibus facile est inferre , Gregorium teneri ad implendum promissum , quo seles erga Baldinum devinxit ; quippe , quod ex metu gravi ortum , jurejurando tamen fuerit obstatum : aut iphi incumbere , ut sacramento solvendus adeat superiori legitimum , hoc est , vel summum Pontificem , vel Episcopum . Quod de industria admisimus , propterea quod solius Ecclesia sit , autoritate , quam ei Christus concredidit , ligamen , quod ex jaramento contrahitur , divellere .

Neque abs re fuerit , quae adverterit hanc nostram decisionem opponi potest , speciosam quamdam objectionem praecoccupare : quoniam ab iisdem rationum momentis , quibus omnino dilatetur , que diximus , authoritatis ac roboris plurimum accipient : sic autem proponi solet . Eadem est tum voti , tum jaramenti obligatio ; quippe ex utroque perinde exurgat ejusdem , erga Deum , obligations ligamen , & nomen ipsius in utriusque testimoniis appelletur . Atqui votum , ex metu gravi emisum , nullam vim obligandi secundum conscientiam importat . Ergo Sacramentum ex metu simili prolatum , nullam quoque obligandivm importat .

Cui quidem objectioni respondet (e) , differimus plurimum , votum inter , & Sacramentum intercessit . Enimvero ut fateamur quod res est , veri ac proprie dicti voti naturam non habet , quod votum passum dicitur , quando ex gravi metu extortum est . Jaramentum et contrario temperi jaramentum est , lices ex simili metu dictum fuerit . Votum coactum non est votum , quia cum votum pertinet ad rem , quae voluntaria sit , & ex confilio tantum non vero ad aliquid , quod sit praeceptum & ex obligatione ; stricta promissum ex voti coacto & propter metum gravem emisso interveniens non acceptatur a Deo , siquidem nolit obligacionibus nove adiuentis nec ab ipso imperatis , obsequium nostrum ingratulare . Nota inquit Glossa , ... quod ea , qua per timorem vel metum sunt , qui posse cadere in constantem virum , tenent ; & obligari quis per hoc licet coactus : Et jaramentum super hoc factum , non tenet . . . . quod votum res est conflixi & non praecepti : Et liberum est arbitrium in vocando : alias non est votum (f) . Quod Author Glossae sius , plurimiis Decretalibus probat , quas referre supervacaneum est . At

eadem ratioinandi ratio , de jaramento non potest institui ; eo enim ipso , quod vel una deest trium conditionum , quae requiruntur , ut licet censeatur ; hoc est , judicium , iustitia , & veritas : crimen constituitur , juxta ius Divinum & naturale , nec consequenter excusationem aliquando accipi ex metu quocumque : magis quam aliud quodvis peccatum , ex simili metu commissum : cum certum sit nullo in cau , posse aliquem confessare peccato , quocumque supponatur , quin ipsius peccati reus statim evadat , quicumque terro iphi incutatur , ut ad contentendum isti peccato posse induci : ut observat sanctus Augustinus , in Decreto Gratiani relatus (g) . Jamvero (g) (c) Debet , que requiritur ad licitem jaramentum , tercia conditio defert , si quod ex metu , intervenerit jaramentum , potest nec servari , nec impleri . Cum enim absolute necesse sit , ut in jaramento , quod dicitur assertorium , praefens aut praterita veritas occurrit : eam quoque accedere oportet jaramentum , quod promissum appellatur : aliter forte omnino illicitum . In jaramento , quod prestatu de illis , que sunt facienda nobis , inquit S. Thomas (h) , obligatio cedit .... super rem , quam aliis quis jaramentum firmavit : tenetur enim aliquis , ut faciat verum esse , id quod juravit , aliquis docti veritas jaramento . Quid concordat cum S. Augustino (i) , qui dicit : perjurii sunt , qui servatis veribus , expectationem eorum , quibus jaramentum est , deceperunt . Unde sequitur , sicut cum peccare contingit , que de re quadam illicita jurat , licet ex metu in virum constante cadente , properea quod iustitia , quae primam ac necessariam jaramenti liciti conditionem constituit , in dicto jaramento non repetratur ; ita etiam peccare , qui jurat ex simili metu , si injurando , ad jaramentum implendum , astrictum sele non existimaverit ; cum in eo casu constet veritatem , que conditio nem terro loco requisitam exhibet , in hujummodo jaramento desiderari .

C A S U S XIII.

LAURENTIUS , cum promisisset , atque juraevisse Luciano , 500 . Libras concessionem , ut ab iniqua & superiori , quam sibi ab anno & amplius inferebat , vexatione sele expediret , utpote nulla fidei expediendi , patente alia ratione , promissum jaramentum non confirmavit ; nisi quia animo proposito , remissionem sacramenti sibi aliquando condonandum ; adeoque futurum , ut remiso Sacramento , nihil Luciano rependendum sibi incumbet . An cum ista mente , jurare potuit , abique ex quod in crimen perjurii incurriter ?

R E S P O N S .

Cum questio sit de jaramento , quod non possit , ex parte Luciani licite perfici : existimamus Laurentium cum ista mente potuisse jurare , abique ex quod sibi perjurii notam incurriter . Ratio est , quia nihil omnino praetitit , quod ipsius jaramentum repugnat ; quippe vel eo ipso , immunit ab omni perjurio quis efficitur , quod quo tenetur jaramentum complendum intendit . Porro non ignorabat Laurentius , futurum ut proprio jaramento non astringeretur , statim atque , prout sperabat , sibi suscepit condonandum : Ergo licitum ei fuit jure etiam cum mente superiore posuendandi , condonari sibi jusjurandum : eti jaramentum acceſſit , futurum ut superiore ea de re , non potuerat . Quippe tale jaramentum iustitiae publicae adverteretur . In jaramento , quod quis coactus facit , inquit Sandrus Thomas (R) .... potest repetrere in judicio , vel Praelato denunciar , non obstante , quod contrairem jurae : quia tale jaramentum vergeret in (k) De Gesu deteriore existit : etiam contra iustitiam publicam Theol. Mor . . . . Innocentius Quartus idem quoque ait , in suo commentator , in Decretales (m) .

Diximus : cum questio sit de jaramento , quod non possit ex parte Luciani licite perfici : namque si res . 3. Iuris utrobique , hoc est , ex parte cum Jurantis tum ju-

ramen-

vamentum excipientis , licite compleri potuerit : tunc non potest certissime , cum animo selen aliquan- do a jaramento expediendi per viam dispensatio- nis , jaramentum dici , absque perjurio . Quando ja- ramentum omni ex parte est licitum , inquit S. Antoninus (a) , tam ex parte jurantis , quam ex par- te recipientis ; tunc absolutio non est impendenda , sed compellendus est jurans , quam ex parte recipien- tis ; quin immo nulla causa apparente intrinsecum estiam .

Vide JURARE , Casus SEVERUS .

C A S U S XIV.

SOSTRATES , cubicularius cuiusdam nobilis , cu- era erga herum suum jaramentum sele adstrinxerat , ad ruficulum quemdam fuisse dolandum ; immutato deinde animo , jaramentum noluit perficere . Potest ne dicit , cum perjurum factum fuisse ex jaramento non completo ?

R E S P O N S .

(b) S. Thom. 2. 2. q. Trinimo quidem in principali per jaramentum est , quando deo de veritas . Secundaria autem quando deo de justitia : quocumque enim modo , quis jurat illicitum , ex hoc ipso factum currit : quia obligatus est ad hoc , quod contrarium faciat . Juxta quod principium dici merito potest , Solitatem non potuisse sele jaramento adstringere , ut eo modo , qui in proposito cau entulatur , herum suum vindicare ; quin perjurii consciens aliqua ratione sele consti- tuere ; quippe qui , in paraganda re illicita jaramentum , non incidit in paraganda , ex eo quod absolute jaramentum non impleverit ; quin immo , gravissime peccasse , si quod juravit fuisse excommunicatus . Ille qui jurat , se falsorum aliquid illicitum , inquit idem Angelicus Doctor (c) , jurando incurrit perjurium , propter defectum iustitiae . Sed si non impletat , quod juravit , in hoc perjurium non incurrit : quia hoc non erat tale quid , quod sub jaramento caderet posset .

C A S U S XV.

PETILIANUS commodatam Tristano , in magna rerum inopia confituto , summam 500 . Librarium , abisque una Chirographi cautione , post elapsum annum repetit : Tristanus vero aequi bonique omnino parcus , aliundeque iustitiae cultor prorsus infrequens , & cujus res accise sunt , predicitam summan reponere detrectavit ; quin etiam ministratus est , si ea de re in ius vocaretur , futurum , ut ei quidquam se deberet , jaramento etiam pernegaret . Petilianus qui optime novit , a Tristano , jaramentum falso in duabus rerum circumstantiis , jam dictum fuisse ; & cum perjurium est , futurum , ut si apud Judicem appelletur , falso illa etiam vice juret ; potest ne nihilominus abque peccato , cum in jus vocare , ac jaramentum ex deferre , cum nullus alter locus detur , quo ad perfolvendam praeditam summam valeat compelli ?

R E S P O N S .

Certum nobis videtur Petilianum non posse ab- gue peccato , exigere a Tristano , ut Sacramentum in causa proposito , apud Judicem exhibeat . Ratio est , quia sic Deus a nobis diligendus est , ut nullius omnino rei peragendae , qua posit offendit ,

Quando aliquis sciri vel probabiliter credit , quod aliquis dejetur , (g) non licet ei , jura- mentum exigere , nisi forte sit in loco iudicij ; 3. sent. dicit .

qua jaramentum in iudicis non tantum exhibe- 5. qualitate , sit propter iudicem , sed propter alios . Unde 2. ad 2.

non est in potestate eius , jaramentum remittere , quod secundum ordinem juris exhibendum esset ...

Si autem dubitet ; dubitatio ex tanta suspitione procedere potest , quod cum peccato erit : (h) Iustitiae non audet dicere , quod si si- ne peccato ; non tamen dicit , quod semper sit peccatum .

Si autem dubitet ; dubitatio ex tanta suspitione procedere potest , quod cum peccato erit :

Iustitiae non audet dicere , quod si si- ne peccato ; non tamen dicit , quod semper sit peccatum .

(h) Polan .

part. 2. 2. 2.

745.

DEFINITUR his verbis beneficiorum Permutatio , est ultra citroque beneficium ad aliud mutua præfatio . Est commutare beneficium suum cum alio beneficio : quod sic intelligendum est , ut legitimis Superioris auctoritate ac- cende , ista commutatio fieri supponatur (b) .

Eo potissimum fine inventa est Permutationis ratio , ut , absque Simonia in- duceretur quasi quedam Beneficiorum mercatura , a pristinis Ecclesiæ institutis Pontes Tom. III.

F 2 . pro-